

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Almanach na rok 1914**

Autor: **Josef Čapek**

Vydavatel: **Přehled**

Vydáváno v letech: **1913**

Stránky: **[1a], [1], [4], [6], [8], [10], 13, 14, 15, 21, 22, 23, 43, 44, 45, 46, 47, 48**

ALMANACH NA ROK 1914

VYDALI:

JOSEF ČAPEK, KAREL ČAPEK,
OTOKAR FISCHER, STANISLAV
HANUŠ, VLASTISLAV HOFMAN,
JOSEF KODÍČEK, STANISLAV K.
NEUMANN, ARNE NOVÁK, VÁCLAV
ŠPÁLA, VÁCLAV ŠTĚPÁN, OTAKAR
THEER, JAN Z WOJKOWICZ

NÁKLADEM TISKOVÉHO DRUŽSTVA
„PŘEHLED“ V PRAZE

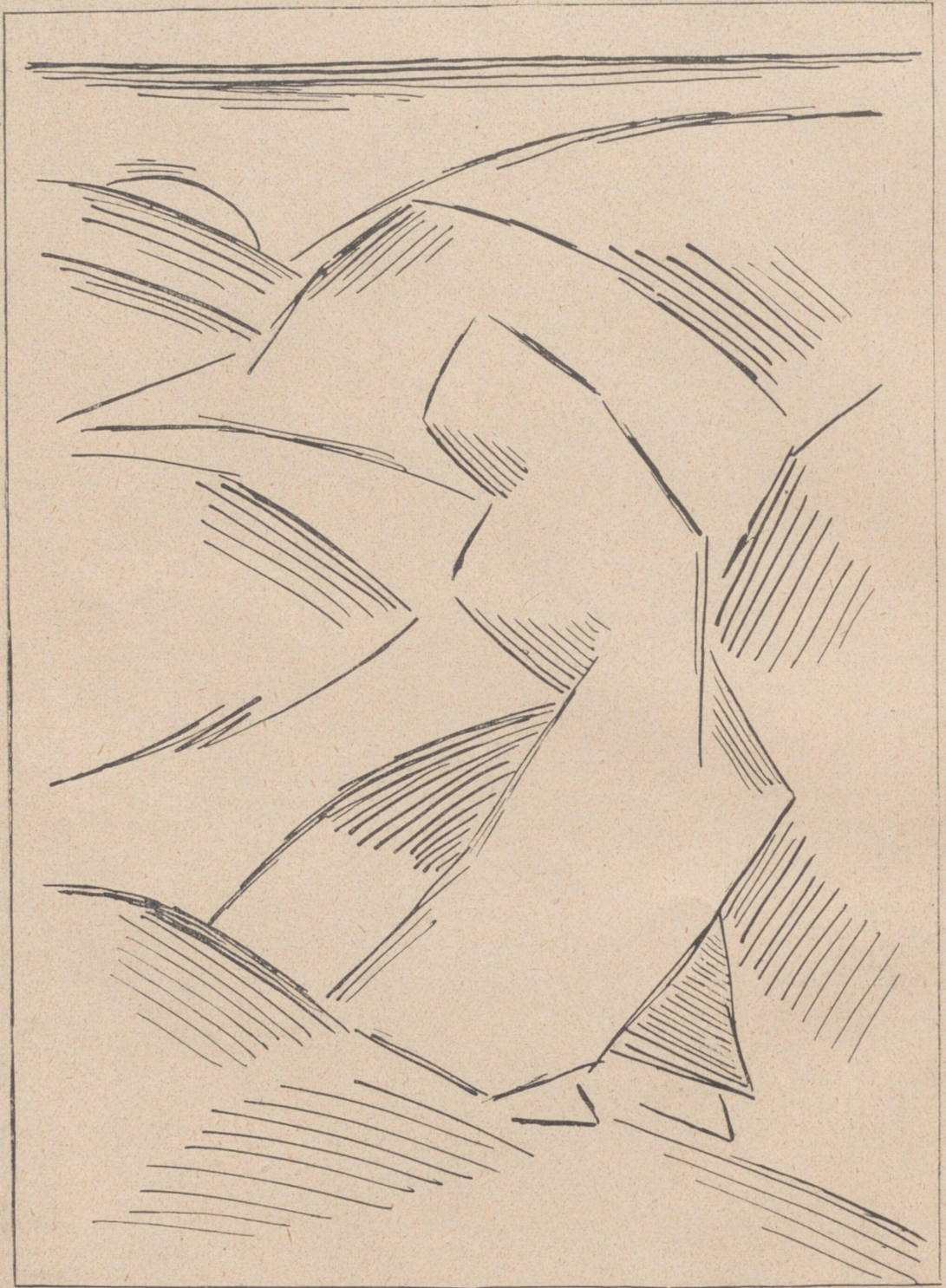
ALMANACH
NAROK
1914

VYDALI:

JOSEF ČAPEK,
KAREL ČAPEK, OTOKAR FISCHER,
STANISLAV HANUŠ,
VLASTISLAV HOFMAN, JOSEF KODÍČEK,
STANISLAV K. NEUMANN,
ARNE NOVÁK, VÁCLAV ŠPÁLA,
VÁCLAV ŠTĚPÁN, OTAKAR THEER,
JAN Z WOJKOWICZ

*

NAKLADEM TISKOVÉHO DRUŽSTVA
„PŘEHLED“ V PRAZE

S T A N I S L A V K. N E U M A N N :

D U B.

Vidím strom a sebe a svět,
harmonii a let.

Vidím dřevo jeho jak ramena sedláků
tvrdé, hnědé:

pěšti vedra a mrazu, větru a lijáku
ukovaly je, a lišejníky šedé
ověnčily mu kůru vráscitou,
rodíce a množice se pod jeho záštitou.
Země skládala je z nejlepších svých látek
jako veliký venkovský svátek,
když tak z keříku žvatlajícího dětsky
rostlo v košaté stromisko mužně šumící,
rozpřáhlo své paže jako atlet řecký,
na nich vztyčujíc korunu kučeravou a hostící
život ptačí a hmyzí.

Vidím dřevo jeho krásné, snědé a ryzí;
hoblík stolařův odskakuje od něho jak od zvonoviny,
ale vidím křesla s hradními slečnami,
stoly s trnožem, s číšemi medoviny,
v selských jizbách legátky s dlouhými nohami,
s vyřezávanými srdci;
vidím trámy a fošny, svět možno na ně vrci,
v krbech polena a dobrý jejich plamen,
koly ve vodách měnící se v kámen –
zatím co tu datel do kůry buší, mláďata v hnízdě piští,

bzučí hmyzy, květům dávají ssavé pocely,
míza vystupuje v nejvyšší ševely,
zatím co tu dětská ručka snad po žaludech se vzpíná,
plyne život, strom a já a svět, a každá chvíle příští
táž jest a přece jiná . . .

A již dřeva nevidím, vidím děj, jenž vzrůstá:
nahore a dole se líbají tisícerá ústa,
aby uprostřed dubové tělo
žilo, rostlo a mohutnělo.

Vidím nahore korunu jeho a každý zvláště lupen,
napadený, beroucí a rozdávající pokojně,
čím jest na větvi a čím jest neseskupen,
dění věčného účastný přehojně.

Vánku každému něco dá a vezme od každého,
s dechem světů dech se mísí jeho,
z jihu sladkost má, ze severu tvrdost,
a přec prostý jest jako dětská hračka,
vystříhaná panenka z papíru, zelená značka,
a přec chybí mu hrdost.

Vidím tajemnou chemii v jeho koruně.
A již koruny nevidím, vidím děj, jenž plyne.
U nás na dvoře suší jeho listí, na stlaní, a do vůně
celý stápejí dům, do vůně, z které se line
les a slunce, deště, větry;
u nás dýchají nesmírné kilometry.

Vidím dole kořání jeho, pronikající hlínou,
hledající a horlivé.

Oh, jak drží jej! Oh, jak pojí jej s domovinou,
koloběhu mízy napomáhajíc, žíznivé!
Vidím tajemnou proměnu látek v jeho kořání,
a již kořání nevidím, vidím děj, jenž miji,
síly křižující se širé ve tkáni,
krajku života, symfonii . . .

Vidím strom a život, sedě v jeho nitru,
smysly mé se podobají letnímu jitru.

K A R E L Č A P E K:

V E V Ě K U M L A D Ě H O Ž I V O T A.

Skrz mezery, jež mezi lidmi jsou,
jsem viděl věci daleké a nesmírné,
a byl jsem mezi nimi, osamocený,
tak jako ozvěna či výkřik mezi skalami.

Na takové skále jsem byl, sedě na vlastních nohou,
a moře hučelo něco, strašné a půvabné,
a děl jsem: Nevolej mne, nyní mne nech, a jednoho dne
budeme spolu plout, a jednoho dne
i já se zastavím, nestaraje se kde,
všem lidem divný, neznámý a němý,
nemaje pro nikoho zájmu, ani slova, ani hany.

Než do té doby ničeho nelituji
a ničemu nechci uniknout:
podoby, tváře, jež se přibližují,
přistupte jen a naplňte každý kout!

To tedy je tvář světa, hrubá a tvrdá země,
tíživá půda, jež věší únavu na mne
a na rtech ssedá se mi, palčivě hořký prach,
když trápím se chodě a místo na zemi měně,
a přece tak skvělá! Co všechno viděl jsem na ní,
já tady to mám a nemohu z hlavy to zahnat,

— nesčetné tváře! Vzrušující pohled do slunce,
ohnivý úder s nebe, útrapa ohněm,

když spálen žárem, hrst hlíny na polední skále,
jsem přijal bolestné znamení ohně,
vnitřní plamen, jazyk neúnavný, jenž mne pálí,
planoucí žízeň vznícení.

Mizivé podoby, plynoucí hodiny u vody,
jaké to opouštění, jaké uplývání,
zapomenutí na jaký žal, jaká životní ztráta,
přicházení a odcházení, tisíc změn neviditelných.

Podoby bolesti! Ty, jež svíráš srdce
rukama neobratnými; toť láska; toť úsměv
na růžových rtech za jitra letního
uprostřed rosných květů, procházka letní,
toť láska v rozkvětu, přeletný pohled radosti,
hra, pouhá hra, pouhá bolest, ne více než sen,
jen vábení, sen, pouhé nic, spící hoře jen,
nic než neklid a zdání bez hranic.

Nic než trýznivý neklid, teskné zjištění nitra,
ty zastřené, tísnivé přízraky vnitřní,
ach, zjevení, stíny, vlající třásně tmy,
tak blízko a podivně; tvář zemřelé
strašná; vzpomnutí a stín
toho os – osudného, stopa ve tmách,
klamavé letmé podoby, zděšení noční,
věci povstalé ze tmy, tmáři, tmáři,
divně skutečné tváře, lháři hodiny noční,

fantomy, zástupy! Tisíce věcí zraňujících!
Ukrutný spěchu! Ustupte, uhněte, naléhavé,

zmatkem splozené věci, nechte, ať zavru oči,
ať myslím na nějaké nic, na světelnou tečku tančící,
na pouhé rozčeření, na jakousi malou myšlenku:

Vteřiny kanou, průhledné kapky tekuté,
čiré krůpěje bez chuti;
roso přítomné chvíle, kapky stálého plynutí,
jakou žízeň to chcete ukojit,
jaká palčivá ústa na vás se otvírají,
dřív než skanete v zachvění
z jakého trvání musely byste téci,
bych řekl: Dost, jsem syt – ?

A proto veškeru chuť na jazyk neúnavný,
veškerý úžas před očima! Nesmírné množství a rozložení,
křik hlasů nesčíslných, stoupání bez souzvuku,
zrychlení bez souladu,
mávání praporem světla a mnohost bez omezení,
nátlak a náraz všeho, křik naléhající vteřiny,
příchod, přítomnost a nekonečný proud částí!

J A N Z W O J K O W I C Z:

H U D B A S F É R.

Když ztichne rušný, lopotivý den,
a v širý, sladěný se sklene ve večer —
tu v okně, k nebetyčné výši zahleděn,
vždy zbožně naslouchám velebné Hudbě Sfér.

Z těch světél nade mnou mi září vítězení,
co u nás, v zemi šera, ještě boj vře tuhý —
i zdá se mi, jak mocné povzbuzení
od předních front pro unavené druhy,
již v zadním voji, v teskném pousmání,
se připravují k odhození zbraní.

Ve výších, s výší, širým, svatým vanem,
ze závratného světů kolotání,
v tom míru bezkonečně v dálku rozeslaném,
jak blahou zvěst, všem, kteří hlavu sklání
v bolestných myšlenkách o žití plodu planém —

Já slyším ji, já cítím, celou vnímám duší,
tu světelnou a požehnaně blahou,
tu volnou, širou, slavnou, hudebnou —
zpívanou celou nekonečnou drahou,
tu grandiosní světů symfonii
stvoření všeho hymnu velebnou —
v té nekonečné výši nade mnou!

Ti, kdo ji zpívají, ti dnes již šťastni jsou!
Po věkovitém trudném zápolení

se smutné látky kletbou tajemnou,
už znají život, v kterém trudu není,
pochyb a sporů, křídel zatížení –
Ti, kdo ji zpívají, ti dnes už šťastni jsou!

Ti, kdo ji zpívají, už vzali osten Zlu!
V sférických výších vzdušné státy Hvězd,
bezhmotná, světelná sdružení Andělů,
už zapomněli, co že práce jest –
dnes ve věčném jen světel hossana,
jak maják v smutná šera našich cest,
s báječné výše svítí nad náma,
by míru v přístavu hlásali blahou zvěst!

Vždyť u nás ještě jinak. – Těžká naše hmota
je ještě plna chmurných, teskných basů:
Půl života, půl ještě bez života,
je celá škála všechněch zemských hlasů,
jak svoji bojující bytost projevuje
od člověka se všemi jeho trudy,
nemocmi, hříchy, pochybnostmi, bludy,
přes zvíře zjařmené až v nerost poloněmý . . .

Když činný den svou arsi zahajuje
s všemožných tvorů svojich miliony všemi,
volaje k práci, která ujařmuje,
volaje k boji, který poraňuje
bytosti veškery na naší smutné Zemi:
Slyš, jaká polyfonní směs to chaotická,
věcí a tvorů, zvířecí i lidská,
bytostí – zvuků spolu zápasí!
Bouří se železo kladiva pod úhozy,

v ulicích, v rytmech znásilněných, vozy
hřmí svými koleisy vzpurnými halasy,
zbíjená prkna hřmotí znásilněna,
a zvíře, člověk, pod nákladem sténá.
Gramofon v nároží zvuk flétny přehlušuje,
kramářů hádání zpěv v srdci básníka,
ve slavná zvonůznění chmurný vichr duje,
v nevěstky výsměchu hlas děcka zaniká –
zní výkřik zrození v chroptění bez naděje:
Tak píská, vříská, výská,
tak bouří, sopí, chroptí, nařiká,
tak blahoslaví, zapřísahá, kleje –
tak všechno v nesouhlasné změti polyfonní
tu spolu bojuje, a zas se spojuje,
zde sobě uniká, a zas se spolu honí,
hned srocuje se, hned zas zápasí –
tak všechny souzvuky i nesouzvuky,
té nejrůznější noty křiky, ryky, hřmoty
– až k nebi ječivé se nesou ohlasy –
se valí přes sebe, se spolu províjí
půl v hudbě a půl v kakofonii!

A přece slyš – v té smršti drsných zvuků
ty svrchních tónů můžeš slyšet hlas,
jak v moři ostatních by volal po souzvuku,
přezníti snaže se svých bratří teskný bas!

V tom mnohozvukém, ořřásavém skřeku
v té grandiosní kakofonii,
jež ozývá se miliony věků,
od hmoty polospící ke člověku –
co svrchní melodie blahá píseň zní!

Má tutěz slavnou arsi, tytéž čisté zvuky,
touž plesající výš, jak ta, jež vane z hvězd,
touž chlácholivou moc, tišící všechny muky,
touž víry skalopevné nesouc blahověst!

A více, slyš! V té jasné melodii
taková vyšší moc a posvěcení jest,
že zdá se uvádět u větší harmonii
i ony nejvíc temné, drsné zvuky z měst.

Že zdá se ti, co slyšíš v čistém znění
z těch svrchních tónů Země a z Hvězd kroužení,
že zde v těch nejdrsnějších už to zárodečně zní —
a tak, že z všeho světa konání a dění,
od písně hvězd do vozů rachocení,
se ozývá týž motiv základní!

Jak motiv téže velké Symfonie,
že celý Vesmír zvučí v šíř i dál,
čím výš, tím vyšší vždy a čistší harmonie —
tak sladěný velebný u chorál!

A věky ladě se vždy v hudby čistší dílo,
že stoupá v tónech stále o to výš,
oč výš a více světů vystoupilo
na svojí pouť v Nebes blahou Říš!

* * *

Ó struny rozeznělé v Zeměkouli celé,
vy svaté nástroje pro hudbu příštích Krás!
Tak slibné na poslech, byť ještě neumělé,
být musely jste ještě vcházet ve zápas
svých resonančních desek s Hmotnou Základnou:

zvuk třepící vzpurností rozkladnou,
zvuk dusící netečnou hmotou svou —

Ó ladte se, ó ladte! Každý drsný z vás,
poslouchej zbožně onen vyšší hlas,
laď s ním ten svůj vždy více v stejný ráz,
by nástrojem se stával stále vyšších krás!

A kdykoli dne arse znenáhla se ztiší,
by v harmonické these přešla u večer,
tu naslouchejte všichni, zbožný pohled k výši,
jak z dálných výši vane blahá Hudba Sfér!

Tu veřeje své všechny v kořán zotvírejte,
ať záře svatá ozáří váš práh,
ji vděčnou modlitbou vždy vroucně přivítejte,
vždyť tu Vám v cestu stelou Braťři ze svých dráh!

Tu děti, mrzáky před domy vyvádějte,
a zbožně ukažte jim na prazích tu zář,
pak rukou svou nad hlavy k výši spějte —
ať k Zdroji Světla toho pozvednou svou tvář,
ať ztiší srdce ruch a naslouchají s Vámi,
co nocí zní širými prostorami!

Tu hudbu s nimi v srdce zavírejte,
co nejvyšší svou blahou naději —
té v duši vždy nejvíce zavznít dejte,
když vichry pochyb, strážní do ní zavějí:
ať uvěří tu blahou, hvězdnou zvěst,
že Poslední Cíl Všeho Velký Souzvuk jest!

To čiňte vše po všechna tisíceletí,
co trud váš, pot, ponese vaše zem, —

a vaše píseň bude v prostor zněti
vždy vítězněji nad pazvuků změní —

Až jedenkrát váš zemský rušný den
se sklene ve velebný, slavný svatvečer,
kdy v milionů zvuků Symfonii,
u klidu světelném se v prostor rozhlaholí
vítězně sladěná, velebná Hudba Sfér!